

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2023/24:29

Fredagen den 15 mars

§ 1 Utrikesfrågor

Utrikesminister Tobias Billström

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikesfrågor
den 19 februari 2024

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
utrikesfrågor den 18 mars 2024

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Jag hälsar utrikesminister Tobias Billström med medarbetare välkomna till dagens EU-nämndssammanträde.

Finns det något att muntligen tillägga till den skriftliga återrapporten?

Anf. 2 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! EU-nämnden har mottagit skriftlig återrapportering från rådets möte. Jag har inget att tillägga.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för återrapporten.

Vi går till dagordningspunkt 3, Aktuella frågor.

Det är en informationspunkt.

Anf. 4 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Trevligt att vara här!

Rådets nästa möte hålls den 18 mars i Bryssel, och på dagordningen står Aktuella frågor och tre diskussionspunkter: Rysslands aggression mot Ukraina, Belarus och situationen i Mellanöstern.

Vad vill ordföranden att vi börjar med?

Anf. 5 ORDFÖRANDEN:

Låt oss börja med det som den höga representanten väntas ta upp under Aktuella frågor. Det är en informationspunkt, men den brukar föranleda en del diskussion.

Anf. 6 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Gott så, ordförande! Den höga representanten Josep Borrell väntas som vanligt ta upp olika ämnen under punkten Aktuella frågor. Även om ståndpunkter om dessa frågor inte ska förankras i riksdagen vill jag säga några ord om vad vi tror kommer att tas upp.

Vi har fått information om att Borrell avser att ta upp Armenien och Azerbajdzjan. Borrell väntas ge en återrapport från det uppdrag han och kommissionen fick vid Europeiska rådets möte den 26–27 oktober om att ta fram handlingsalternativ för att stärka relationen mellan EU och Armenien i alla dess dimensioner. Vi förväntar oss att dessa optioner innehåller förslag om investeringar, mobilitet, reformstöd och säkerhetsstöd. Sverige var pådrivande för att få till stånd uppdraget, och vi välkomnar återrapporten.

Frågan om fredsprocess lär också tas upp. Regeringen verkar för att regeringen ska fortsätta att stödja de medlingsansträngningar som görs under ledning av Europeiska rådets ordförande. EU behöver även fortsättningsvis skicka tydliga budskap till Azerbajdzjan om att en ytterligare eskalering vore oacceptabel och skulle få konsekvenser för relationen till EU.

Borrell väntas också ta upp frågan om händelseutvecklingen i Niger och den nigeriska militärjuntans beslut att säga upp avtalet med EU om den civila krigsinsatsen Eucap Sahel Niger och det militära samarbetsuppdraget EUMPM. Situationen i Niger är mycket oroande, och regeringen verkar för att de nigeriska myndigheterna bidrar till att säkerställa ett ordnat och säkert avslut på insatsen.

Den höga representanten Josep Borrell väntas också ta upp den senaste utvecklingen i Haiti. Säkerhetsläget i landet har försämrats gradvis under en längre tid, och våldet har eskalerat ytterligare, framför allt i huvudstaden Port-au-Prince. Detta har bland annat lett till att EU har beslutat att evakuera all utsänd personal och att premiärminister Ariel Henry meddelat att hans regering kommer att avgå.

EU har sedan tidigare en sanktionsregim mot Haiti i syfte att stävja gängbrottslighet och andra kriminella aktiviteter. Sverige har ett stöd till landet i form av humanitärt bistånd. Regeringen ser positivt på FN:s säkerhetsrådsbeslut från den 2 oktober 2023 om att skicka en multinationell säkerhetsstyrka till Haiti. Kenya har tagit på sig att leda säkerhetsstyrkan men har beslutat sig för att avvakta med att sända poliser efter beskedet om premiärminister Ariel Henrys avgång. Regeringen följer noga situationen.

Anf. 7 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går till dagordningspunkt 4, Rysslands angrepp mot Ukraina. Det är en återkommande diskussionspunkt.

Anf. 8 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Dagordningens första diskussionspunkt är Rysslands aggression mot Ukraina. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina är inne på sitt tredje år och fortsätter att orsaka enormt lidande för det ukrainska folket. Det är det mest omfattande och brutala konventionella krig Europa har upplevt sedan andra världskriget, och det utgör ett direkt hot mot vår säkerhet. Den ryska aggressionen mot Ukraina började redan 2014, och rådets möte kommer att äga rum på tioårsdagen av Rysslands illegala annektering av Krim.

Under dessa tio år har kopplingen mellan rysk intern repression och extern aggression i Ukraina blivit tydlig genom allt hårdare angrepp mot

politisk opposition, oberoende medier och civilsamhälle. Det är alltså varken under fria eller rättvisa omständigheter som presidentval äger rum i Ryssland den 15–17 mars, alltså dagarna före mötet i rådet. EU kommer inte att erkänna val som hålls illegalt i områden under tillfällig ockupation eller annektering i Ukraina, och regeringen anser vidare att EU bör sanktionslista de individer som är inblandade i anordnandet av val i dessa områden.

Förra mötet i rådet ägde rum bara dagar efter oppositionspolitikern Aleksej Navalnyjs död. Regeringen föreslog då att EU skulle agera mot det politiska förtrycket i Ryssland genom att upprätta en ny landsspecifik sanktionsregim som skulle ge utökade möjligheter att lista dem som är ansvariga för repressionen. Sanktionerna ska kunna riktas mot personer och enheter som är ansvariga för allvarliga kränkningar och övergrepp på mänskliga rättigheter eller repression mot civilsamhället och den demokratiska oppositionen eller vars verksamhet i övrigt allvarligt undergräver demokratin och rättsstatsprinciperna i landet. Sverige har med stöd av elva andra medlemsstater presenterat ett förslag, som för närvarande förhandlas på tjänstemannanivå i rådet.

Regeringen verkar också för att rådet ska sanktionslista ytterligare individer ansvariga för kränkningar och övergrepp på mänskliga rättigheter under det befintliga, globala sanktionsinstrumentet.

Under tio år av rysk aggression har Ukraina genomfört ett imponerande reformarbete. Med stöd av EU fortsätter landet att ta viktiga steg på vägen mot EU-medlemskap, och det är angeläget att varken Ukraina eller EU slår av på takten. I den rapportering som EU-kommissionen avlade till rådet i går belystes att Ukraina gjort ytterligare viktiga reformsteg, och vi ser nu fram emot diskussionerna om det förhandlingsramverk kommissionen precis har presenterat.

För att Ukraina ska kunna fullfölja den kamp för frihet och demokrati som inleddes på Majdanstorget i Kiev för ett decennium sedan måste man också lyckas i sin kamp för att försvara sig mot Rysslands anfallskrig.

Som ni vet är det mycket som står på spel för Ukraina, Sverige och Europa. Omvärldens stöd är avgörande, och vi måste göra ännu mer för att stärka Ukraina. Ukraina är i akut behov av ammunition. I detta läge måste EU påskynda och intensifiera sina ansträngningar för att leverera artillerigranater till Ukraina i enlighet med åtaganden som har gjorts. Sverige, Danmark, Finland och Norge har tecknat en överenskommelse om gemensam upphandling av ammunition för att möjliggöra fortsatt stöd till Ukraina.

Regeringen välkomnar att rådet har enats om ett kuvert för militärt stöd till Ukraina, Ukraine Assistance Fund, inom den europeiska fredsfaciliteten som syftar till att finansiera vapen, ammunition och utbildning till Ukrainas försvarsmakt, vilket är något Sverige aktivt har verkat för.

Utan ammunition kommer Ukraina inte bara att få svårt att återta ockuperade områden utan även att försvara sig mot pågående ryska offensiver. Sverige har därför kraftfullt drivit att också EU-medel måste kunna användas för att upphandla ammunition även utanför Europa om det krävs för att snabbt förse Ukraina med tillräckliga volymer. Vi har inte lyckats fullt ut, men vi fortsätter att påpeka detta behov. Ett positivt initiativ i sammanhanget är det tjeckiska förslaget om att köpa stora mängder artillerigranater

till Ukraina. Det är ett viktigt steg för att möta Ukrainas omedelbara behov som Sverige avser att stötta med 30 miljoner euro.

Det var viktigt att EU kunde anta ytterligare ett sanktionspaket i samband med den fullskaliga invasionens tvåårsdag, men för att sanktionerna ska få effekt måste genomförandet stärkas. Regeringen fortsätter att verka för åtgärder för att förhindra kringgående.

Avslutningsvis vill jag framhålla att regeringen fortsätter att vara pådrivande för att EU ska kunna använda avkastningen från den ryska centralbankens immobiliserade tillgångar för att stödja Ukraina. Som ni vet är detta ett initiativ som regeringen tog under det svenska EU-ordförandeskapet. Vi har lagt ned stora ansträngningar för att nå enighet, och vi välkomnar att EU nu har tagit konkreta steg framåt i frågan. Regeringen fortsätter att driva på för en skyndsam överenskommelse om att avkastningen ska komma Ukraina till del utöver redan planerad finansiering för att landet ska kunna ta sig igenom det pågående kriget.

För regeringen är stödet till Ukraina de kommande årens främsta utrikespolitiska uppgift, och regeringen arbetar oförtrutet med detta.

Anf. 9 ORDFÖRANDEN:

Ett av gårdagens stora besked var väl just att Sverige stöder det tjeckiska initiativet av president Petr Pavel med som utrikesministern sa 30 miljoner euro – eller som jag brukar säga nästan 350 miljoner kronor.

Anf. 10 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr ordförande! Mycket står på spel, och omvärldens stöd är viktigt. Vi måste oförtrutet fortsätta arbetet med att ge stöd till Ukraina så att de vinner kriget och Ryssland förlorar. Apropå omvärlden känns det hot som tidigare presidenten och nu presidentkandidaten Trump har uttalat mot Nato och Natos medlemsstater i Europa mycket oroande. Det handlar om att i princip undandra stöd och engagemang när det gäller att bidra till att försvara Europa. Statsministern sa så sent som i går att Trumps uttalande riskerar att gynna Rysslands intressen. Det är nu viktigare än någonsin att vi kan hålla borta högnationalistiska och populistiska krafter från att splittra Europa och andra ställen.

Som utrikesministern sa är det viktigt med ytterligare ansträngningar för att få fram ammunition. Min fråga handlar om avkastningen från de frysta ryska tillgångarna. Här har man kommit tagit flera bra steg på vägen, och vi vet att det kommer att gå att använda pengarna om än inte hur mycket av dem. Vad är anledningen till att den svenska regeringen inte redan nu är tydlig med att dessa pengar också ska kunna användas till ammunition? Det är uppenbart att de ukrainska soldaterna i skyttegravarna behöver detta.

Min andra fråga handlar om ekocid. Förutvarande utrikesminister Margot Wallström leder och stöder på Ukrainas initiativ arbetet med miljöbrott i krigets spår. Är det inte dags att också den svenska regeringen tycker att ekocid som brott borde in i i Romstadgan?

Anf. 11 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Jag tackar statsrådet för dragningen.

Vi tycker att det är bra och glädjande med det arbete och engagemang man lägger på denna fråga. Det finns ju stor enighet här, men som en del

av oppositionen ser jag det också som min roll att påminna om sådant som inte är i hamn.

Min invändning handlar om att man måste försöka täppa till de luckor och kryphål i sanktionerna som finns. EU har under hela kriget bidragit med mer än 200 miljarder euro i form av att man har köpt fossil energi. För Sveriges del innebär det att mer än 1 miljard kronor har gått till rysk gas.

Vi tycker att detta är beklämmande, och jag tror att vi har en stor enighet i den svenska politiken om att det är ett stort problem. Jag ser det som min uppgift att återigen påminna om detta, för det är något som vi är eniga om och där vi har en förväntan från svenska folket på att kryphålen ska täppas till.

Det andra ämnet rör ekocid, som nämnts av tidigare talare. Jag tycker att det är oerhört glädjande att se den punkt som handlar om att ställa Ryssland till svars och där det talas om en tribunal för lagföring av aggressionsbrottet mot Ukraina.

I Romstadgans artikel 8 om krigsförbrytelser står det ”vidsträckta, långvariga och allvarliga skador på den naturliga miljön”. Det är enda stället i Romstadgan där miljön omnämns, och fallet med Nova Kachovka-dammen skulle kunna vara första gången man använder sig av denna skrivelse. Där har jag upplevt ett stort stöd, och det är en lite lägre hängande frukt än att komplettera Romstadgan. Det är också viktigt att stödja Eurojust och alla olika institutioner och vägar där EU som institution kan användas för att hjälpa till i de kommande fallen.

Som information i frågan om att komplettera Romstadgan med ekocid kan jag nämna att det rör på sig mycket. Just nu har ICC självt tagit ett initiativ att ha en konsultation om att komplettera med miljöbrott. Det pågår alltså initiativ, och det tas också egna initiativ av ICC på detta område.

Anf. 12 ANNA LASSES (C):

Stort tack för informationen! Jag kan bara hålla med om oron när det gäller USA samtidigt som jag tycker att det känns betryggande att Sverige och stora delar av EU verkligen fortsätter att göra allt som går.

Precis som Rebecka var inne på är det oppositionens uppgift att jaga på, och det handlar framför allt om de frysta tillgångarna. Det är jättebra att Sverige driver på i denna fråga och tar initiativ.

När vi pratade om detta i utrikesutskottet i går förstod jag också att man, när man väl har fått det i hamn när det gäller avkastningen, kan vara beredd att gå vidare även med den större summan. Jag tyckte mig kunna läsa mellan raderna att det finns en sådan vilja hos regeringen. Jag vill bara höra: Är det korrekt uppfattat? Det är vår uppfattning i Centerpartiet att man bör se om det finns möjlighet att också använda resterande belopp av de frysta tillgångarna. Det var min första fråga.

Jag kan bara hålla med om det som tidigare lyftes upp angående ekocid.

Sedan funderar jag över den nya sanktionsmekanismen. Som jag förstår det är den tänkt att handla om listan över sanktioner mot personer. Hur ser det ut när det gäller att också stötta oppositionen i Ryssland? Det måste ju vara en viktig del i hela kampen, i förebyggande syfte, för att se till att det finns en opposition i Ryssland som förhoppningsvis kan ta vid någon gång i framtiden. Det var min andra fråga.

2023/24:29

15 mars

Anf. 13 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Jag tackar nämndens ledamöter för frågorna.

Jag börjar med synpunkten från Matilda Ernkrans om avkastningen från immobiliserade tillgångar, som också berördes av andra som tog till orda. Som jag sa har regeringen både under vårt EU-ordförandeskap och därefter gjort stora ansträngningar för att åstadkomma enighet inom EU i frågan om frysta ryska tillgångar. Regeringen välkomnar att EU har tagit konkreta steg framåt i frågan.

Vad innebär då det som vi nu har framför oss? I korthet sätter man nu avkastningen åt sidan och redovisar den separat för att möjliggöra en framtida överföring av avkastningen till Ukraina. Medlen kommer då att användas för ändamål som är avgörande för att den ukrainska staten och det ukrainska folket ska kunna ta sig igenom det pågående kriget.

Samtidigt är det, som jag redogjorde för tidigare, nödvändigt med leveranser av ammunition från omvärlden för att stödja den ukrainska försvarsmakten. Ett sådant arbete pågår, och det senaste svenska militära stödpaketet innehåller betydande medel för detta.

Då är frågan vad man kan göra för att gå vidare, apropå Anna Lasses fråga. Under det svenska ordförandeskapet, då arbetsgruppen skapades, öppnade vi för en diskussion om så ambitiösa lösningar som möjligt. I dagsläget finns det inte stöd bland medlemsstaterna för åtgärder som innebär en konfiskering av grundkapitalet, alltså det som avkastningen kommer ifrån. Det krävs bred enighet för att en lösning ska vara hållbar, enligt både folkrätten och EU-rätten, men detta är som sagt en fråga som vi kommer att behöva bevaka framgent.

Det har ställts många frågor om ekocid, och jag ska försöka samla ihop dem och ta det från början. Regeringen välkomnar att det finns olika processer igång på området för ansvarsutkrävande vad gäller den storskaliga miljöförstöring som pågår. Inom EU har rådet och parlamentet nyligen kommit överens om att stärka EU:s miljöbrottsdirektiv med bestämmelser för den allvarligaste miljöförstörelsen.

Att inrätta brottet ekocid genom ett tillägg i stadgan för Internationella brottmålsdomstolen, alltså det som vi i dagligt tal kallar Romstadgan, är ett intressant förslag. Det är en del i en viktig debatt om hur vi ska kunna komma till rätta med storskalig förstörelse av jordens ekosystem. Arbetet med att utveckla det folkrättsliga regelverket kräver samtidigt att det finns en bred samsyn, för att man ska kunna nå framgång.

Vad gäller ansvarsutkrävandet i sig, som lyftes upp av både Matilda Ernkrans och Rebecka Le Moine, är ansvarsutkrävandet för de brott som har begåtts i Ukraina i samband med den ryska aggressionen av hög prioritet för regeringen. Det inkluderar ansvarsutkrävande för miljörelaterade brott.

Det görs nu stora ansträngningar i Ukraina för att kartlägga miljöförstörelsen till följd av kriget, för att kunna utreda ekocidbrotten men också för att kunna hantera och kvantifiera skadorna så att man sedan kan begära skadestånd, vilket är en viktig del i frågan om ansvarsutkrävande.

Det ställdes också en fråga om fossilgas. Detta har vi diskuterat tidigare i nämnden. Regeringen välkomnar att många svenska företag har tagit ställning mot Rysslands aggression och valt att lämna den ryska marknaden.

Vad gäller frågan om rysk gas och rysk energi antas EU:s sanktioner med enhällighet. Även om regeringen anser att EU bör anta sanktioner mot både rysk gas och rysk kärnkraft har många andra medlemsstater en annan energimix och också andra handelsflöden på energiområdet. Samtidigt driver regeringen i EU att det europeiska beroendet av energi, inte minst fossil energi, snarast möjligt ska upphöra.

Parallellt kan det vara av intresse att undersöka andra möjligheter att begränsa importen av rysk gas, till exempel med hjälp av EU:s reviderade gasmarknadsförordning. I enlighet med den politiska överenskommelsen om förordningen kommer ett land tillfälligt att kunna begränsa importen av rysk gas om vissa kriterier är uppfyllda. Frågan om förbud mot import av rysk fossilgas med hänsyn till gasmarknadsförordningen kommer att analyseras i Regeringskansliets genomförandearbete, och vi måste överväga möjligheterna att agera enskilt. Frågan är som sagt under bevakning.

Därmed har jag en fråga kvar, nämligen Anna Lasses fråga om hur man stöder den ryska oppositionen. Det är en viktig och angelägen fråga, även under de väldigt tuffa omständigheter som den ryska repressionen av oppositionen har lett till.

Sida och Svenska institutet förmedlar i dagsläget stöd till Ryssland inom ramen för en strategi för Sveriges stöd till demokrati, mänskliga rättigheter och miljö i Ryssland under åren 2020–2024. Även före Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina i februari 2022 var stödet till offentliga ryska aktörer begränsat, men efter invasionen har allt sådant stöd avbrutits helt.

Fokus ligger nu helt på stöd till oberoende medieaktörer och civilsamhället. Syftet är att värna och sprida kunskap om demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer och också bidra till ökad tillgång till oberoende information för den ryska befolkningen.

Under 2023 uppgick det samlade svenska stödet för dessa insatser till knappt 90 miljoner kronor, och hela beloppet gick till civilsamhället och till projekt till stöd för oberoende medier.

Anf. 14 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr ordförande! Vi tänker fortsätta att engagera oss när det gäller ekocid och försöka stötta det arbete som görs inte minst inom kretsen för den förutvarande utrikesministern Margot Wallström.

Här i dag anmäler vi dock avvikande ståndpunkt när det gäller ammunitionen, för vi tycker att Sverige kan vara mycket tydligare och driva mycket hårdare att avkastningen från de ryska frysta tillgångarna också ska kunna användas till ammunition. Det är en pressad situation i de ukrainska skyttegravarna, och också detta behöver kunna göras från svensk sida.

Anf. 15 ORDFÖRANDEN:

Bara som en allmän kunskap i rummet: Det gjorde Socialdemokraterna också i förra veckan gentemot finansministern, inför Ekofin.

Anf. 16 REBECKA LE MOINE (MP):

Ordförande! Jag glömde under mitt anförande att kommentera att jag tycker att hanteringen av de frysta tillgångarna är väldigt bra och att det är

en smart lösning att ha dem utöver Ukrainafaciliteten. Till skillnad från Socialdemokraterna tycker vi i Miljöpartiet att det är bra att hålla det lite mer öppet eftersom det viktiga är att lyssna in vad Ukraina har för behov och också komma ihåg Ukrainas fredsplan här.

Jag tycker inte att frågan ska smalna av till att enbart handla om ammunition, utan jag har förtroende för att regeringen hanterar den på ett bra sätt. Detta vill jag gärna ha sagt.

Anf. 17 ORDFÖRANDEN:

Jag noterar att det finns en avvikande ståndpunkt från Socialdemokraterna vad gäller ammunition. Jag uppfattar att den är likadan som förra veckan, då det gällde Ekofin och Elisabeth Svantesson.

I övrigt kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Belarus. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 18 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Dagordningens andra diskussionspunkt är helt riktigt Belarus. Diskussionerna i rådet infaller mindre än en månad efter parlaments- och lokalvalen i Belarus i slutet av februari, som varken var fria eller rättvisa. Situationen för mänskliga rättigheter i Belarus är värre än någonsin.

Regeringen välkomnar att Belarus denna gång tas upp som en diskussionspunkt, något som Sverige tillsammans med likasinnade har verkat för. Som tidigare meddelats antog EU vid förra FAC rådsslutsatser som befäste unionens ståndpunkt om Belarus.

EU bör nu ytterligare fördjupa dialogen med de demokratiska krafterna i exil. Regeringen anser att Josep Borrell bör utse ett särskilt EU-sändebud för detta. Sverige har här varit en föregångare genom att uppdra till ambassadören för det östliga partnerskapet att agera som Sveriges representant gentemot de belarusiska demokratiska krafterna i exil.

Det är även viktigt att EU fortsätter att sätta press på Lukasjenkoregimen. Regeringen verkar för att ytterligare sanktioner mot Belarus ska antas, med anledning av både den interna repressionen och stödet till Rysslands aggression mot Ukraina. Regeringen välkomnar därför att det trettonde sanktionspaketet, som antogs i februari, inkluderar en rad belarusiska individer och företag. EU bör även verka för ansvarsutkrävande för den interna repressionen, inklusive i multilaterala forum. Låt mig också nämna att jag avser att tala inför FN:s MR-råd om situationen i Belarus.

Slutligen verkar regeringen för att situationen för de politiska fångarna i Belarus fortsätter att uppmärksammas. Det finns i dag fler än 1 400 politiska fångar i landet. Precis som i Ryssland misshandlas och dör människor i belarusiska fängelser, människor som inte borde sitta i fängelse över huvud taget.

Det är viktigt att EU signalerar starkt stöd till det belarusiska folket och dess strävan efter demokrati och frihet. Regeringen är därför pådrivande för att budskapet från de rådsslutsatser som antogs vid FAC den 19 februari – att ett framtida demokratiskt Belarus har en plats i den europeiska familjen – ska bli ett EU-huvudbudskap även från detta FAC.

För protokollets skull kan jag berätta att jag ser flera instämmande nickningar och ansikten präglade av det allvar som kännetecknar situationen i Belarus.

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går in på dagordningspunkt 6, Läget i Mellanöstern. Detta är en återkommande punkt och diskussion.

Anf. 20 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Dagordningens tredje diskussionspunkt är situationen i Mellanöstern.

Den humanitära katastrofen i Gaza fortsätter att fördjupas med ofattbart mänskligt lidande. Hela befolkningen lider av akut matosäkerhet, och en av fyra riskerar svält. Tusentals barn har dödats, och andra har mist sina föräldrar. Små barn dör av undernäring. Situationen är ohållbar och måste omedelbart förbättras. Regeringen uppmanar till omedelbar humanitär vapenvila, eller med andra ord ett eldupphör av humanitära skäl.

För att lindra den akuta nöden har det svenska humanitära biståndet ökat med ytterligare 33 miljoner kronor i år. Sverige är också en av de största givarna av kärnstöd till flera av de humanitära organisationer som under oerhört svåra förhållanden verkar för att rädda liv och skapa förutsättningar för överlevnad i Gaza.

Men hjälpen måste också komma fram. På svenskt initiativ har ett stort antal EU-länder och likasinnade länder uppvaktat israeliska företrädare med krav på att man ska möjliggöra att humanitär hjälp i tillräcklig omfattning snabbt och säkert kan nå befolkningen i Gaza. En humanitär maritim korridor, som USA har föreslagit, genom en hamn i Gaza kan komplettera. Den kan dock inte ersätta storskaliga transporter via land.

EU måste fortsätta att inskräpa kravet på fullt, säkert och obehindrat humanitärt tillträde. Detta är helt nödvändigt såväl för att möta den överhängande risken för svält och stötta den kollapsande sjukvården som för att komma till rätta med den utbredda laglöshet som följer i spåren av desperation och säkerhetsvakuum.

Tragedin den 29 februari, då över 100 personer dödades och hundratals fler skadades, enligt rapporter, i samband med en humanitär konvoj, visar på ett förfärligt sätt hur akut situationen har blivit. Regeringen välkomnar säkerhetsrådets uttalande med anledning av händelsen. Omständigheterna bör klarläggas och ansvar utkrävas.

Samtidigt får vi inte glömma Hamas terrordåd den 7 oktober, som fortsatt är ett trauma för Israel, dess befolkning och judar över hela världen – även här i Sverige. Israel har rätt att försvara sig mot Hamas, men detta måste ske inom folkrättens och den internationella humanitära rättens ramar. Antalet civila som dödats och skadats fortsätter att öka. Omfattningen av krigföringens konsekvenser för civilbefolkningen väcker allt fler allvarliga frågor om den internationella humanitära rättens efterlevnad.

I sammanhanget vill jag påminna om att Israel är skyldigt att efterleva Internationella domstolens beslut om provisoriska åtgärder. Domstolen har också riktat sig till Hamas med krav på att gisslan ska släppas. Detta är ett krav som Sverige tillsammans med övriga EU upprepar med

bestämmdhet. Hamas användande av civila som mänskliga sköldar, till exempel genom att militära installationer placeras i tätbefolkade områden eller vid skolor och sjukhus eller genom att Hamas ledning omger sig med gisslan, måste också upphöra.

Det är beklagligt och oroande att förhandlingarna om ett eldupphör ännu inte har nått något genombrott trots intensifierade ansträngningar från Egypten, Qatar och USA. Vi välkomnar att samtalen fortsätter; jag har redan redovisat varför detta är nödvändigt för att rädda liv i Gaza. De senaste dagarnas omfattande attacker från Hizbollah mot norra Israel och uttalanden från huthierna i Jemen visar på de regionala riskerna med ett uteblivet eldupphör.

En av parterna överenskommen humanitär vapenvila skulle möjliggöra frigivande av gisslan, förbättra det ytterligt bristfälliga humanitära tillträdet och bidra till regional deeskalering. Denna uppfattning kom också till uttryck i det uttalande som jag och 25 andra utrikesministrar gjorde den 19 februari. Jag välkomnar att 26 EU-länder på detta sätt kunde skicka en tydlig uppmaning till Israel att inte genomföra sådana militära operationer i Rafah som skulle försämra en redan katastrofal situation. Samtidigt måste jag beklaga att vi inte kunde göra detta som ett enat EU. Det är bekymmersamt och en begränsning att EU inte kan agera samfällt.

Något annat som dragit ut på tiden är beslut om EU-sanktioner mot extremistiska bosättare. Det finns dock indikationer på att en överenskommelse kan komma att nås i närtid. Regeringen fortsätter att vara en mycket tydlig röst för att sådana sanktioner ska komma på plats. Samtidigt är vi pådrivande i arbetet för att förbereda ytterligare sanktioner mot Hamas, dels för det sexuella våldet i samband med attackerna den 7 oktober, dels för att ytterligare kringskära organisationens förmåga och finansiering.

Kriget och dess konsekvenser kommer, liksom konflikten mellan Israel och Palestina, att kräva EU:s engagemang under betydande tid framöver. EU:s relation med Israel respektive Palestina är beroende av respektive parts engagemang för en tvåstatslösning, vilket också framgår av rådsslutsatserna från 2014. Att Israels premiärminister kategoriskt avvisat tvåstatslösningen är djupt problematiskt.

Den höga representanten väntas vid mötet bjuda in rådet att ge sin syn på ett önskemål om att kommissionen utvärderar huruvida Israel lever upp till associeringsavtalets artikel om demokrati och mänskliga rättigheter. Associeringsavtalet är det yttersta ramverket för den politiska dialogen mellan Israel och EU. Det ligger inom kommissionens mandat att, när så bedöms lämpligt, granska efterlevnaden av associeringsavtal. Detta är med andra ord inte något beslut som rådet har att fatta.

Regeringen menar att EU bör fortsätta att undersöka hur unionen på bästa sätt, genom sina olika instrument, kan bidra till en omedelbar humanitär vapenvila liksom till målsättningen om en framförhandlad tvåstatslösning där Israel och Palestina kan samexistera i fred och säkerhet. Den föreslagna översynen är ett sådant steg.

MR och demokrati är viktiga element i alla EU:s samarbetsavtal med tredjeländer, inklusive avtalen med Israel och Palestina. Parallellt måste EU fortsätta att ställa krav på ett reformerat, legitimt och demokratiskt palestinskt styre där Hamas inte har någon plats. En hållbar och fredlig väg framåt kräver både Israels och Palestinas engagemang.

Regeringen ser ett behov av en fördjupad EU-diskussion med syfte att analysera tänkbara scenarier för de kommande månaderna. Det behövs både kortsiktiga och långsiktiga perspektiv i en komplex transitionsprocess som EU kommer att behöva förhålla sig till. Regeringen verkar genom tydliga budskap i relevanta EU-forum för att en sådan diskussion och ett sådant arbete sker.

I allt detta fortsätter dialogen med USA, regionala företrädare och andra nyckelaktörer att vara oundgänglig. Regeringen följer med särskilt intresse de regionala diskussioner som förs under Saudiarabiens ledning om en plan för att nå ett slut på kriget mellan Israel och Hamas och en långsiktig lösning på konflikten mellan Israel och Palestina.

Regeringen välkomnar att EU-insatsen Aspides i Röda havet, som skyddar friheten för sjöfart och fartyg, nu är på plats. Sverige för en nära dialog med europeiska länder som ställer fartyg till insatsens förfogande. Inriktningen är att i enlighet med insatsens behov kunna ge ett mindre styrkebidrag. Om ett sådant bidrag blir aktuellt kommer regeringen att informera riksdagen och återkomma med en proposition.

Anf. 21 ANNA LASSES (C):

Jag måste säga att det är en stor lättnad att höra regeringens förslag till ståndpunkt den här gången. Förslaget är balanserat och framför allt fokuserat på det som verkligen är akut, det vill säga den horribla situationen i Gaza och att få till en långsiktig tvåstatslösning, med all den problematik som finns runt omkring.

Detta känns faktiskt riktigt bra. Det känns också som att vi kan börja jobba och försöka att hjälpa åt för att Sverige ska kunna göra så mycket som möjligt i denna fråga.

Det är naturligtvis gott att alla dessa länder nu har talat med Israel. Jag tycker dock att det är otroligt sorgligt att ett land inte ställer upp på detta. Hur ser det ut framöver? Kan vi få ett enat EU i denna fråga, eller är det någonting som förefaller omöjligt? Det hade ju varit en enorm styrka om EU hade kunnat agera enat i detta.

Ministern pratade om olika instrument och om att man ska undersöka vilka instrument som finns. Finns det i dag något exempel på hur man skulle kunna gå vidare med dessa instrument? Vilka instrument tänker man sig för att få till ett eldupphör?

När det gäller tvåstatslösningen är det å ena sidan tragiskt att höra Netanyahu, som verkligen motsätter sig detta. Å andra sidan har vi, fullt förståeligt, det enorma traumat efter den 7 oktober. Hur ska vi få Israel att återigen vilja gå mot en tvåstatslösning? Det finns ju starka krafter i Israel som vill detta, men när tiden går finns det risk att det uppstår en blockering och att man absolut inte vill.

Det är likadant på andra sidan. Hur stärker vi den palestinska parten så att den blir trovärdig i att få fram en tvåstatslösning?

Jag går vidare till bosättningsvåldet och sanktioner. Jag hörde vad utrikesministern sa om att det finns blockeringar när det gäller att få till sanktioner. Det låter ändå lite hoppfullt – som att detta skulle kunna lösa sig framöver. Det är väl bara att jobba på; det är ju tragiskt att detta inte går att få till annars.

Ordförande! Det är glädjande att regeringen äntligen, efter fyra månader och 30 000 döda människor, har kommit fram till att detta är fel och att vi som en samlad röst inom EU behöver göra någonting i denna fråga. I detta stycke håller jag med Centerpartiet.

Däremot finns det en del frågetecken kvar i detta. Ett sådant gäller frågan om vapenvila. Regeringen har klart och tydligt närmat sig oppositionen här men anser fortfarande inte att ordet permanent ska läggas till. Jag vill fråga varför det är på det sättet.

I en annan formulering nämns extremistiska bosättare. Vänsterpartiet håller med om att det behövs sanktioner mot bosättarna, men frågan är vilka bosättare som är extremistiska och vilka som är övriga bosättare. Bosättningspolitiken har ju ansetts vara illegal i grunden, vilket gör att samtliga bosättare bör omfattas av sanktionspaketen. Jag undrar hur ministern tänker när det gäller detta.

En annan fråga handlar om att gisslan måste släppas. Vänsterpartiet delar såklart denna uppfattning. Det enda jag undrar i detta stycke är: Pratar vi bara om gisslan som har tagits från Hamas sida, eller pratar vi om samtliga gisslan, det vill säga även om dem som den israeliska militären har tagit? Det är ju tusentals människor som har tagits som gisslan.

Jag har också en fråga om vapenembargo. FN har ju gått ut och krävt vapenembargo mot Israel. Det finns i dag ett antal länder som EU och andra organ i internationella sammanhang har infört vapenembargo mot. Iran är ett land som med rätta har ett vapenembargo mot sig. Hur kommer det sig att frågan om att införa ett vapenembargo mot Israel inte alls lyfts upp av den svenska regeringen?

Jag går vidare till situationen i Mellanöstern och namnet på dagordningspunkten, som jag personligen tycker är ganska absurt. Mellanöstern består ju av ett antal olika länder, och man hade kunnat ha separata punkter för dem.

Vi från Vänsterpartiet var emot EU-insatsen Aspides. Vi anmälde en avvikande ståndpunkt förra gången, och vi håller fast vid den. Jag behöver inte ställa någon fråga om detta.

Jag vill däremot ta upp två punkter till om situationen i Mellanöstern. Den ena handlar om lokalvalen i Turkiet som kommer att äga rum i slutet av denna månad. AKP, det ledande regeringspartiet, med diktatorn Erdoğan i spetsen har börjat gripa och arrestera oppositionella. Man attackerar oppositionspartiets kontor, fängslar journalister och attackerar olika tillställningar som miljörelser, kvinnörelser och fackliga rörelser håller.

Avser regeringen att på något sätt ta upp denna fråga när det gäller situationen i Mellanöstern? Nu har ju Sverige fått gå med i Nato. Då är det kanske möjligt att återupprätta någon typ av värdighet i utrikespolitiken när det kommer till Turkiet, eller kommer vi att fortsätta krypa för Erdoğan i de frågorna?

Den andra punkten handlar om Iran. Vi ser att folkets protester för demokrati i Iran har påbörjats igen i samband med att vi nu inleder norouzveckan, det nya året för iranier, kurder och många andra befolkningar i Mellanöstern. Finns det ens någon punkt kvar om Iran? På de senaste sammanträdena har det i princip inte nämnts, förutom iranska regimens stöd till huthirebellerna. Finns det inte längre någonting på EU-

nivå som handlar om att stötta folkets kamp mot den brutala diktaturen i Iran?

Anf. 23 LINNÉA WICKMAN (S):

Ordförande! Jag kommer framför allt att fokusera på situationen i Gaza.

Jag instämmer i bilden som har lyfts upp här tidigare. Oppositionen upplever att regeringen under de här månaderna ständigt har närmat sig oss i oppositionen. Jag kan på ett sätt beklaga; det som vi hör nu hade vi behövt höra för länge sedan. Med det sagt välkomnar jag förstås också mycket av den svenska ståndpunkten som den ser ut nu.

Jag har också några frågor. Josep Borrell har nyligen uttalat att Israel enligt honom använder massväld som ett vapen. Jag vill fråga utrikesministern om han delar den bilden.

Jag vill också fråga om arbetet för att få till sanktioner på EU-nivå mot extremistiska bosättare. Det är, vilket utrikesministern själv har sagt, olyckligt att det har dragit ut på tiden. Vi ser att omvärlden, inte minst USA och även Storbritannien, går framåt där. Jag tror till och med att det senaste är att USA ser över att kunna utfärda sanktioner mot hela bosättningar, inte enbart enskilda individer.

Nu talar vi förstås om vad vi kan göra på EU-nivå. Men det är fortfarande intressant att se obalansen i vad vi på EU-nivå förmår göra gentemot andra delar av världen, i det här fallet USA.

Nu fick vi ändå höra att det förhoppningsvis ganska snart kan finnas enighet om att komma framåt med sanktioner mot bosättarna. Om jag har förstått rätt har det varit Tjeckien och Ungern som har blockerat det. Har Sverige gjort några ansträngningar och bidragit i arbetet för att få enighet på det området?

Även om det inte heller är uppe för samråd vill jag passa på att säga kort att det är välkommet att Sveriges stöd till UNRWA nu återupptas. Vi vet att det är oerhört angeläget att få in hjälp och nödsändningar.

Det är också välkommet att Sverige tillsammans med andra länder har tagit initiativ för att föra dialog med Israel om att säkerställa att hjälp kommer in i den omfattning som behövs. Har utrikesministern sett några resultat av de ansträngningarna än?

Anf. 24 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr ordförande! Jag vill för Socialdemokraternas räkning, utöver de alldeles utmärkta frågor som Linnéa Wickman förde fram, ställa en fråga om det som utrikesministern nämnde muntligt om den maritima korridoren. I den ståndpunkt som vi har lyft fram framgår det att EU-länder och andra likasinnade länder på svenskt initiativ har verkat för att Israel ska möjliggöra för snabbare, säkrare och mer omfattande humanitära leveranser.

Jag uppfattade att det initiativ som man hänvisar till i ståndpunkten är det initiativ som kom från biståndsminister Forssell. Frågan är, för att understryka det Linnéa Wickman sa, om Sverige har vidtagit något ytterligare där som kan bidra till att Israel faktiskt öppnar sin norra gräns? Det borde vara rimligt att få in humanitärt stöd den vägen.

När det gäller den maritima korridoren, som utrikesministern nämnde, antar jag att det är den som EU-kommissionen har ställt sig bakom

tillsammans med ett antal länder som räknades upp – Tyskland, Grekland, Italien, Nederländerna och så vidare. Är det den maritima korridoren som utrikesministern nämner här i EU-nämnden? Är Sverige med och stöttar den eller inte?

2023/24:29
15 mars

Anf. 25 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Miljöpartiet tycker också att den svenska ståndpunkten nu speglar situationen något bättre. Det är på tiden.

Jag håller med tidigare talare om mycket.

Vidare tycker vi att Israel måste följa de juridiskt bindande order som den internationella domstolen, ICJ, har utfärdat. Man kräver att Israel måste vidta alla åtgärder för att förhindra folkmord. Jag undrar hur regeringen ser på det.

Jag undrar också hur regeringen ser på att pausa associeringsavtalet med Israel tills Israel lever upp till artikel 2 om respekten för mänskliga rättigheter.

Vidare tycker Miljöpartiet att EU bör införa fullständigt embargo på vapenhandel och militära samarbeten med Israel.

Anf. 26 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Jag tackar så mycket för alla frågor. Jag ska försöka besvara dem i tur och ordning.

Först och främst: Tack, Anna Lasses, för de positiva orden! Kan ett enat EU bli möjligt på den här punkten? Det återstår att se, men regeringens ambition är att verka i den riktningen.

När det gäller instrumenten som övervägs handlar det om att verka på flera olika nivåer samtidigt. Det handlar bland annat om att fundera över hur man helt riktigt kan åstadkomma ökad press, för att faktiskt få en tvåstatslösning på bordet igen. Det handlar för EU om att samverka med andra partner. Jag har redan nämnt USA och de regionala parter som under Saudiarabiens ledning arbetar med det.

Vi har nyligen sett en regeringsombildning i den palestinska myndigheten. Det är för tidigt att dra några slutsatser om vad den kan leda till. Jag vill inte spekulera i när en ny regering tillträder eller hur den kommer att se ut. Men det är klart att det är mycket intressant och angeläget att följa den utvecklingen mycket noga, inklusive i relation till den palestinska myndighetens roll i Gaza.

Regeringen menar att det behövs ett samlat palestinskt styre för Västbanken och för Gaza. I ett sådant styre kan Hamas inte ha någon plats. Men regeringen anser också att det är angeläget att palestinska val hålls.

Sammantaget kan man säga att förutsättningarna för att upprätthålla pressen på Israel att acceptera en återgång till en diskussion om tvåstatslösningen på ett seriöst sätt finns där, och regeringen kommer att verka för den. Sedan måste vi som sagt stödja den palestinska myndigheten på de sätt som blir möjliga framöver.

Jag fick också en fråga från Daniel Riazat om vapenvilan och hur vi ser på det. Regeringen delar naturligtvis den djupt utbredda oron över den humanitära situationen i Gaza. Vi betonar nödvändigheten av en humanitär vapenvila. Det är en linje som vi framför med eftertryck.

Det är däremot viktigt att komma ihåg att skälet till att det formuleras som en humanitär vapenvila och inte som en permanent vapenvila i

sammanhanget är att det alltjämt pågår raketbeskjutning från Hamas sida gentemot Israel. Att förhindra Israel att bemöta de raketattackerna och att försvara sig finner regeringen alltså inte vara lämplig politik. Det är i så fall bättre att verka för en humanitär vapenvila som förhoppningsvis sedan kan utsträckas i tid, i takt med att förhandlingarna om att frigge gisslan går framåt.

På tal om det ska jag svara på frågan som flera har ställt om det extremistiska bosättningsvåldet. Olagligheten när det gäller bosättningarna råder det ingen tvekan om. Det har ett antal resolutioner i generalförsamlingen slagit fast genom decennier. Regeringens ståndpunkt är naturligtvis att bosättningarna måste avvecklas, för övrigt också som en del av tvåstatslösningen.

Men inte alla bosättare är extremistiska. Det handlar om att straffa dem som gör sig skyldiga till gärningar som att till exempel angripa civila oskyldiga palestinier, förstöra deras egendom, misshandla dem och i förekommande fall till och med döda dem. Sanktionerna bör riktas mot de personerna, inte mot samtliga bosättare som alltså inte går under kategorin extremistiska.

Lokalvalen i Turkiet behandlas inte på FAC.

Vad gäller Iran är det klart att det är en diger dagordning. Alla punkter som jag har redogjort för hittills gör ju att den höga representanten med ett begränsat antal timmar till sitt förfogande måste göra ett urval. Många frågor är angelägna. Men jag utesluter absolut inte att Iran kommer att komma tillbaka under de kommande månaderna. Det beror dock lite på utvecklingen i den väldigt akuta situationen som trots allt råder i Gaza och som jag upplever att EU-nämndens ledamöter också känner är av sådan magnitud att den fordrar rätt mycket tidsåtgång av den totala agendan.

Vad gäller frågan om gisslan är fokuset i förhandlingarna just nu på den grupp personer som tillfångatogs av Hamas den 7 oktober. Men vi tycker naturligtvis att det är viktigt att också diskutera frågan om de frihetsberövade palestinska fångarna, som sitter fångade utan rättgång ska man komma ihåg. Vi uppmanar återkommande Israel att uppfylla sina internationella åtaganden på den punkten.

När Israel granskades i FN:s universella granskningsmekanism, vilket skedde i maj förra året, 2023, handlade en av Sveriges rekommendationer som lades fram om just det som Daniel Riazat tar upp.

Linnéa Wickman ställde en fråga om Borrells uttalande. Jag har ingen anledning att recensera varje uttalande som den höga representanten gör. Han har det mandatet att uttala sig. Men det råder ingen tvekan om att situationen på marken är väldigt allvarlig. Det har jag också redogjort för inför nämnden.

Linnéa Wickman ställde också en fråga om resultatet av de ansträngningar som Sverige har gjort tillsammans med andra medlemsstater. Det finns nu uttalanden från IDF om att tillträdet ska öka. I förra veckan kunde vi också notera att World Food Programme med stöd av Israel kan leverera stöd till norra Gaza. Vi följer noga de positiva tecknen och hoppas att de expanderar. Det är framför allt viktigt att det som vi nu har lyckats åstadkomma blir bestående.

Det kom också en fråga om den maritima korridoren. Som jag har sagt tidigare behöver nödhjälpen öka i omfattning. De humanitära behoven i Gaza är enorma. Det måste man ha klart för sig när man diskuterar dessa

frågor. Därför måste leveranserna av humanitärt stöd skyndsamt utökas. En maritim korridor kan komplettera men inte ersätta storskaliga transporter via land. Rapporterna om maritima korridorer betraktar regeringen som positiva. Men det är alltså inte där lösningen kommer att finnas. Den kommer att finnas i att landtransporterna kan expandera.

Det kom också en fråga från Rebecka Le Moine om associeringsavtalet. Det svarade jag på i mitt första inlägg när jag redogjorde för vilket mandat den höga representanten och kommissionen har i de frågorna. Jag har inget att tillägga till det.

Anf. 27 ORDFÖRANDEN:

Vad var svaret på vice ordförande Ernkrans fråga om Sverige ska vara med i den maritima korridoren?

Anf. 28 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Inte vad vi vet så här långt.

Anf. 29 DANIEL RIAZAT (V):

Jag uppfattar statsrådets svar som mycket tydliga. Det får jag ändå tacka för. Men tydlighet måste inte innebära att jag håller med om det som sägs.

Vad gäller frågan om matleveranser och leveranser av förnödenheter vet vi ju att ytterligare fall av attacker mot sådana har förekommit de senaste dagarna. Det kom en rapport i går som visade att den israeliska militären attackerar de leveranser av mat och förnödenheter som kommer fram och där helt hjälplösa människor står för att ta emot mat.

När det kommer till bosättarna menar vi att vissa bosättare använder mer våld än andra för att utöva sin bosättningspolitik, men att ta någon annans hem anses ju i sig vara illegalt, vilket gör att samtliga bosättare bör omfattas av sanktionspaketet.

Vi anser vidare att det inte kom något tydligt svar på frågan om vapenembargo. Jag har ingen aning om varför man inte skulle kunna införa vapenembargo gentemot Israel.

När det gäller frågan om permanent vapenvila vet jag inte om man behöver förklara ordet vapenvila, men för vår del betyder det att två sidor lägger ned sina vapen. Det betyder inte att en sida ska lägga ned vapnen. I så fall finns det inget syfte med att besluta om vapenvila. Jag förstår inte riktigt resonemanget om att man inte kan ha vapenvila så länge raketattacker pågår. Syftet är att inga raketattacker ska ske och inga barn i tioårsåldern eller spädbarn på sjukhus ska skjutas. Det bör ju vara målet med en vapenvila.

Sammanfattningsvis vill Vänsterpartiet alltså anmäla en avvikande ståndpunkt när det kommer till frågan om permanent vapenvila. Vi vill se att ordet permanent tillförs den text som finns. Vi anmäler också en avvikande ståndpunkt gällande frågan om bosättarna, som vi vill ska förtydligas. Sanktioner behövs mot hela bosättningsrörelsen. Vi menar även att ett vapenembargo behöver komma till, att associeringsavtalet måste upphävas och att gisslan på bägge sidor behöver släppas.

Jag skrev ned hur utrikesministern uttryckte sig. Han pratade om "gisslan" som tagits av Hamas men om "frihetsberövanden" som har gjorts från Israels sida. Det är ganska stor skillnad på hur man pratar om det här.

Det påminner lite om när man säger att israeliska barn mördas medan palestinska barn dör. Det säger någonting om synsättet och vilken skillnad man gör på olika liv. Någon sådan åtskillnad gör inte Vänsterpartiet, och därför menar vi att samtliga gisslan behöver släppas.

Vi menar också att Israel måste följa det ICJ-domstolen har beslutat om att stoppa det som jag menar är ett pågående folkmord. Det måste stoppas omedelbart.

Anf. 30 ORDFÖRANDEN:

Till det kommer det du sa inledningsvis om att det finns en avvikande uppfattning vad gäller EU:s maritima insatser i Röda havet.

Anf. 31 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr ordförande! För Socialdemokraternas del har vi i dag ställt frågor och framfört vad vi tycker och vad man kan tänka sig att understryka och komplettera med. Vi anser också att inte minst den svenska ståndpunkten har utvecklats i en riktning som vi sedan länge önskat. Vi nöjer oss så i dag, med ett undantag. Det handlar om den maritima korridoren.

Det är naturligtvis så att om den här situationen ska lösas måste det ske på helt annat sätt och även landvägen. Men den maritima korridoren är med tanke på situationen ett viktigt komplement, som också utrikesministern sa. Vi anser alltså att Sverige åtminstone borde undersöka möjligheten att vara med på initiativet till maritim korridor. Därför anmäler Socialdemokraterna en avvikande ståndpunkt om detta.

Anf. 32 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Vi i Miljöpartiet har tidigare anmält en avvikande ståndpunkt vad gäller den maritima korridoren. Den skulle jag vilja lyfta fram.

I övrigt vill jag ansluta till Vänsterpartiets avvikande ståndpunkter i alla delar.

Anf. 33 ORDFÖRANDEN:

Är det samma avvikande ståndpunkt som Socialdemokraterna anmält eller någon annan när det gäller en maritim korridor?

Anf. 34 REBECKA LE MOINE (MP):

Det är den aviserade avvikande ståndpunkt som har angetts i det skriftliga samrådet.

Anf. 35 ANNA LASSES (C):

Jag vill återigen understryka att det är en stor lättnad att regeringens ståndpunkt har kommit så pass långt. Centerpartiet kommer naturligtvis att noga följa om regeringen också aktivt verkar i denna riktning.

Anf. 36 ORDFÖRANDEN:

Finns det något att tillägga från utrikesministerns sida?

Anf. 37 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ordförande! Jag har en punkt som gäller den maritima korridoren, för att det inte ska råda någon missuppfattning.

Det är alltså inte så att vi inte undersöker möjligheten att delta i den maritima korridoren. Det är klart att vi gör det. Jag har bara inte här och nu en färdplan att redovisa inför nämnden. Det är klart att vi gör detta.

Det är bara det att volymerna som skulle kunna komma in via en sådan maritim korridor blir väsentligt mindre än de som kommer att komma in landvägen. Behovet i Gaza i dag svarar mot ungefär 500 lastbilar per dag. Det kan inte en maritim korridor komma upp i. Vi undersöker självklart möjligheterna att delta i bägge projekten.

Vad gäller de övriga frågorna som ställts upplever jag att jag har lämnat svar på dem, så jag har ingenting att tillägga.

Anf. 38 ORDFÖRANDEN:

Jag ska sammanfatta det som finns på bordet.

Jag missförstod Miljöpartiet lite. Det Rebecka Le Moine hänvisade till var den avvikande ståndpunkten enligt det skriftliga förfarandet, och den gällde Röda havet. Det är samma som Daniel Riazat anförde. Jag tolkar det som att det är exakt samma. Det finns alltså en avvikande ståndpunkt från Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

I övrigt håller Miljöpartiet också med Vänsterpartiet, och där har jag konstaterat att det finns sex punkter. Jag snabbspolar. Det var permanent vapenvila, sanktioner mot bosättarna, vapenembargo mot Israel, associeringsavtalet, frisläppande och ICJ:s domstolsbeslut om mänskliga rättigheter. Där anmälde Miljöpartiet och Vänsterpartiet likalydande avvikande ståndpunkter, inklusive det som det hänvisades till i det skriftliga samrådet om Röda havet.

Anf. 39 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr ordförande! Tack, utrikesministern, för den kompletterande information som kom utifrån det faktum att Socialdemokraterna aviserade en avvikande ståndpunkt. Regeringen undersöker alltså möjligheten att vara med i projektet som handlar om en maritim korridor som komplement. Det är ett viktigt besked.

Det är uppenbarligen så att EU-kommissionen och andra länder redan har gjort bedömningen om man kan vara med och stödja den maritima korridoren eller inte. Den ska vara ett komplement; det håller vi med om. Den är ett viktigt komplement.

Jag tror att vi håller i vår avvikande ståndpunkt. Sverige borde undersöka möjligheten och omgående återkomma till riksdagen med besked om Sverige ska delta eller inte. Det borde ha gjorts och kunde ha gjorts tidigare.

Anf. 40 ORDFÖRANDEN:

Jag noterar att det finns en avvikande ståndpunkt från Socialdemokraterna i enlighet med vad vice ordförande Matilda Ernkrans anförde.

Med det konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går över till dagordningspunkt 7, Övriga frågor. Finns det några sådana?

Anf. 41 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Ja, i anslutning till FAC anordnas ett videomöte med USA:s utrikesminister Antony Blinken.

Anf. 42 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för den informationen. Därmed har vi kommit till vägs ände vad gäller föredragningslistan för FAC, Utrikesfrågor.

Stort tack för medverkan i dag, utrikesministern med medarbetare! Vi önskar en trevlig helg när den inträder.

Anf. 43 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Tack så mycket, ordförande! Detsamma önskar vi nämndens ledamöter och tjänstemän.

Anf. 44 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar statsrådet med medarbetare varmt välkomna.

Finns det något att muntligen tillägga till det skriftliga i återrapporten?

Anf. 45 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Nej, det gör det inte, men jag svarar såklart på frågor.

Anf. 46 ORDFÖRANDEN:

Det finns inga frågor, och vi tackar för återrapporten.

Dagordningspunkt 3 är Förberedelser inför Europeiska rådets möte den 21–22 mars 2024: slutsatser. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 47 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Den 21–22 mars träffas stats- och regeringscheferna i Europeiska rådet. Det kommer inte att ske någon textförhandling av slutsatserna vid allmänna rådet, men medlemsstaterna ges möjlighet att diskutera frågor som de anser särskilt viktiga.

Nämnden har tagit del av utkastet till slutsatser. I slutsatserna återfinns rubrikerna Ukraina, Säkerhet och försvar, Situationen i Mellanöstern, Utvidgningen, Yttre förbindelser och Övriga frågor.

Under rubriken Yttre förbindelser står Aleksej Navalnyj och Belarus.

Under rubriken Övriga frågor står Migration, Jordbruk, Den europeiska terminen samt Den strategiska agendan. Det är alltså ovanligt många ämnen som ska diskuteras den här gången. Statsministern kommer också att samråda med EU-nämnden om svenska ståndpunkter inför Europeiska rådet.

Jag avser i dag att ta upp de frågor som jag kommer att lyfta på allmänna rådet, nämligen Ukraina, säkerhet och försvar samt utvidgningen.

Ordförande! Det är viktigt att Europeiska rådet fortsätter att hålla Ukraina högt på dagordningen och att EU fortsätter att stödja Ukraina politiskt, militärt, humanitärt och ekonomiskt. Jag kommer att understryka vikten av att medlemsstaterna uppfyller löftet om 1 miljon granater så fort som möjligt.

Regeringen välkomnar att det nu finns en överenskommelse om det dedikerade Ukrainakuvertet inom den europeiska fredsfaciliteten. Det är nu viktigt att vi så snabbt som möjligt får fram efterfrågad ammunition och materiel till Ukraina. Sverige kommer därför att fortsätta verka för att global upphandling ska kunna tillämpas.

Regeringen arbetar också för att de immobiliserade ryska centralbankstillgångarna ska komma Ukraina till del. Vi menar att det är självklart att sådana medel ska tillföras Ukraina utöver existerande finansiering i Ukrainafaciliteten. Regeringen är öppen för att analysera

olika förslag från kommissionen på hur medlen kan användas för att svara upp mot landets behov och önskemål, inklusive olika former av militärt stöd. Det är därtill viktigt att detta arbete sker samordnat med partner, inte minst G7-länderna.

Ordförande! Regeringen välkomnar att säkerhet och försvar numera tar en större plats på Europeiska rådet och på den europeiska politiska dagordningen i stort. Det är viktigt att Europas försvarsindustri ges förutsättning att bibehålla och stärka sin resiliens och konkurrenskraft, inte minst för att kunna ge ett starkt militärt stöd till Ukraina. Sveriges försvarsindustri är på många sätt ledande, och regeringen slår vakt om våra starka svenska intressen på detta område.

Regeringen anser också att det är viktigt att stärka EU:s arbete med civil beredskap och krishantering. Regeringen stöder initiativ som ökar hela samhällets motståndskraft och beredskap.

Ordförande! Situationen i Mellanöstern är fortfarande djupt oroande. Nämnden har nu på morgonen, precis innan jag steg in här, samrått med regeringen i frågan inför FAC, som träffas den 18 mars.

Jag vill slutligen ta upp utvidgningen. I onsdags gav kommissionen en muntlig rapport i Coreper om Ukrainas och Moldaviens reformarbete inom EU-närmandet där man bekräftade att Ukraina och Moldavien har gjort ytterligare framsteg. Nästa steg är att rådet ska anta förhandlingsramverk inför de kommande anslutningsförhandlingarna. Kommissionen har presenterat ett utkast till ramverk, och utkastet ska behandlas i rådet. För regeringen är det även i fortsättningen viktigt att bibehålla momentum för ländernas EU-närmanden under våren.

I tisdags antog kommissionen en rapport om reformframstegen i Bosnien och Hercegovina. Kommissionen rekommenderar att rådet fattar beslut om att inleda förhandlingar. Regeringen analyserar nu kommissionens rapport. Regeringen har sedan tidigare en förankrad ståndpunkt om att regeringen stöder Bosnien och Hercegovinas EU-närmande och stöder beslut om att inleda anslutningsförhandlingar när kommissionen bedömer att nödvändiga villkor är uppfyllda.

Statsministern kommer som sagt att på onsdag i nästa vecka samråda med EU-nämnden om de svenska ståndpunkterna inför Europeiska rådet.

Anf. 48 ORDFÖRANDEN:

Jag kan göra reklam för att det är klockan 14 som vi har samrådet med statsministern.

Anf. 49 MARKUS SELIN (S):

Ordförande! Låt oss börja i den här andan: Löftet om ammunition till Ukraina skulle vi kunna kalla för ett misslyckande. Vi nådde inte fram, och det framgår varken i den muntliga eller i den skriftliga redogörelsen. Vi socialdemokrater är ändå målmedvetna och säger att vi måste fortsätta med detta – så fick jag det sagt. Andemeningen är för lite, för otydligt och för sent.

När det gäller de konfiskerade ryska tillgångarna anser vi – precis som vi gjorde under utrikesministerns besök alldeles nyss, före EU-ministerns besök – att regeringen kan arbeta mycket hårdare och mycket tydligare för att dessa förräntade medel ska kunna bli ammunition så snabbt det bara går. Det var en tydlig avvikande ståndpunkt tidigare i dag.

Sedan kan jag inte låta bli att notera att det i både den muntliga och den skriftliga redogörelsen fortfarande är ganska mycket futurum och framtid – ”på sikt” kommer vi, och så vidare. Det är ju nu! Vi har redan misslyckats med ammunitionsloftet till Ukraina. Det är bara en allmän tolkning av texten.

Sedan har jag en fråga om någonting vi också är i här och nu. Just nu befinner sig Sverige förmodligen i ett av de största cyberangreppen i svensk historia. Vi pratar ju om civil beredskap och krishantering när det gäller EU, och det är också det vi ska ha EU till. Dock noterade jag, trots att jag läste och lyssnade noga, en total frånvaro av omnämnande av cyberangrepp, och detta i det läge vi är i nu. Även där lyser på något sätt futurum fram i stället för presens.

Anf. 50 DANIEL RIAZAT (V):

Ordförande! Jag har en avvikande ståndpunkt som egentligen är identisk med den vi hade i det förra ärendet om FAC i fråga om situationen i Gaza. Bara för att få med den även i detta protokoll handlade det om att säga upp associeringsavtalet med Israel, att lägga till ”permanent” i frågan om vapenvila, att införa sanktioner mot den illegala bosättarrörelsen i sin helhet, att införa vapenembargo samt att gisslan på bägge sidor behöver släppas.

Har jag glömt någon punkt nu?

Anf. 51 ORDFÖRANDEN:

Jag tror att vi gör det enkelt för oss och hänvisar till de sex punkterna. Jag antar att vi nu inte behöver väcka frågan om Röda havet, och då var det sex specifika punkter som Vänsterpartiet hade och som också Miljöpartiet stödde.

Anf. 52 DANIEL RIAZAT (V):

Då kör vi på det.

Anf. 53 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr ordförande! Vi kommer att växeldra lite här från olika socialdemokratiska ledamöter. Det beror på att detta är viktiga frågor men också på – jag vill ha det sagt så att inte EU-ministern tar det för något annat – att jag om en liten stund kommer att avvika från EU-nämnden eftersom jag tillsammans med talmannen ska vara med och möta Europaparlamentets talman. Så kan det vara ibland.

Det jag egentligen ville be om för Socialdemokraternas räkning handlar nog mest om ett förtydligande eller åtminstone om regeringens och EU-ministerns syn på det vi har att ta ställning till. I den ståndpunkt som vi har fått ut och i det EU-ministern sa är regeringen tydlig med att man vill se en omedelbar humanitär vapenvila och ett förbättrat humanitärt tillträde när det gäller situationen i Gaza. Där har jag två frågor.

När vi hade utrikesministern här alldeles nyss hade regeringen i sin ståndpunkt ett ytterligare tillägg, nämligen ”det vill säga ett eldupphör”. Då är min fråga: Hur kommer det sig att utrikesministern driver det när det inte verkar finnas med i förberedelserna inför Europeiska rådet och vad statsministern ska framföra?

Vidare finns det i det utkast till rådsslutsatser som har kommit – det är väl fortfarande levande materia, så vi får se hur det ser ut lite närmare samrådet – en punkt 20 där EU:s ledare förväntas ställa sig bakom en ”immediate humanitarian pause”, det begrepp man använder i EU-sammanhang, ”leading to a sustainable cease-fire”. Då är frågan: Hur plockas detta med ”sustainable cease-fire” upp i ståndpunkten som EU-ministern här har föredragit för EU-nämnden, också i relation till det utrikesministern sa?

Anf. 54 LINNÉA WICKMAN (S):

Jag vill fråga lite om utvidgningen. Vi ser i förslaget till ståndpunkt från regeringen att man stöder Bosnien och Hercegovinas EU-närmande och även beslut om att inleda anslutningsförhandlingar när kommissionen bedömer att nödvändiga villkor är uppfyllda. I dagarna har ju kommissionen bedömt det, så att säga, och lagt fram förslag. Det skulle vara intressant att höra om ministern kunde utveckla hur regeringen resonerar i den här frågan. Jag förstår förstås att det bygger på att det ska vara en reformbaserad process och så vidare, men att få höra ett lite mer fördjupat resonemang och lite om hur regeringen i alla fall preliminärt tänker framgent kring detta skulle vara intressant inför nästa veckas toppmöte.

Anf. 55 REBECCA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Jag tackar EU-ministern för dragningen. Vi har ju väldigt mycket lite i EU-nämnden genom att ha liknande frågor uppe tidigare i dag, så jag kommer att försöka fatta mig kort.

Som framförts har vi en gemensam avvikande ståndpunkt med Vänsterpartiet om sex punkter.

När det gäller Ukraina är jag väldigt glad över det arbete som görs och det engagemang som regeringen visar. Som jag sa till utrikesministern måste vi som opposition hela tiden driva på, och vårt och svenska folkets starka önskemål och krav är att man försöker få bukt med importen av rysk fossilgas, den gas som Sverige fortfarande importerar. Ta det som ett medskick!

Jag vill också nämna ekocidförslaget, som jag vet att ni är välbekanta med. Där rör det på sig. Det sades i ståndpunkten från utrikesministern att man tittar på en tribunal för ansvarsutkrävande, och det välkomnar vi verkligen. Vi önskar lycka till med att stötta den processen.

Jag vill också ge beröm i frågan om de frysta tillgångarna. Jag tycker att den är väldigt klokt hanterad och vill understryka att det är bra att man lyssnar in Ukrainas behov och bedömer hur dessa pengar kan användas på bästa sätt för Ukrainas del. Det kan också vara klokt att titta på deras fredsformula och inte låsa in sig i *en* lösning som man driver. Det är bra att behoven och önskemålen får komma från Ukraina.

Sedan har jag en väldigt specifik fråga som gäller jordbruket. Det står att regeringen delar EU-kommissionens utgångspunkt om vikten av att genomföra genomgripande förenklingar för jordbrukssektorn. Vi i Miljöpartiet tycker att det är bra med regelförenklingar och stöttar möjligheten att bedriva ett hållbart jordbruk, men jag undrar om ni skulle kunna förklara lite vad ni menar med förenklingar. Våra farhågor är att man försöker förenkla genom att dra ned på det som rör miljölagstiftning

Anf. 56 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Jag tackar för alla medskick och frågor.

Jag vänder mig först till Markus Selin. Jag motsätter mig starkt den beskrivning som Markus Selin och Socialdemokraterna här försöker måla upp. Ukraina har varit och är Sveriges och vår gemensamma absolut viktigaste prioritering. Så har det varit hela tiden för den här regeringen. Vi har varit tydliga varenda gång jag har varit här, likaså statsministern och utrikesministern – överallt, i alla våra samtal: Ukraina är vår högsta prioritering. Vi har drivit på, och vi lyckades under det svenska ordförandeskapet behålla enigheten. Det finns ingen som tvekar om att detta är Sveriges och Sveriges regerings prioritet.

Sedan gällde det ammunition. Ja, det är ett misslyckande av EU, men det betyder inte att Sveriges regering inte har varit engagerad och pådrivande. Vår försvarsminister har drivit på. Vi finns i den kärna som driver på därför att detta är en viktig prioritering. Ukraina behöver hjälp här och nu. Sedan är det för lite och för sent; det håller vi med om. Det finns förklaringar som man absolut inte bara ska acceptera, till exempel att det inte finns tillräckligt mycket i lager och att det är svårt för industrin att öka produktionstakten.

Dock har det kommit nya initiativ. Så sent som häromdagen lanserade Tjeckien ett ammunitionsinitiativ som Sverige såklart har anslutit sig till.

När det gäller frysta ryska tillgångar försöker Markus Selin återigen måla upp en bild av att Sverige inte är drivande. Det är totalt fel; det var Sverige som startade detta initiativ under det svenska ordförandeskapet, och det är Sverige som driver på i alla de samtal som jag och mina kollegor i regeringen har. Även vår ambassadör i Bryssel driver detta.

Däremot finns det en diskussion bland andra medlemsstater där risken är att det finns lite olika uppfattningar om hur man kan göra detta. Jag tackar Rebecka Le Moine för att hon är konstruktiv i sin opposition och för att hon poängterar precis det som regeringen och Ukraina säger, nämligen att detta ska utgå från Ukrainas behov och att vi måste lyssna på vad de säger.

När det gäller cyberangrepp hänvisar jag egentligen till vad jag sa i min inledning, det vill säga att en sak vi prioriterar är EU:s viktiga arbete kring civilberedskap och krishantering. Vi stöder såklart alla initiativ som finns på detta område.

Till Matilda Ernkrans vill jag först säga att det låter som laga förfall, det vill säga en giltig anledning att avvika! EU-nämnden har nyss haft samråd med utrikesministern om dessa delar. Vid mötet i allmänna rådet på måndag kommer, som jag också sa, inte själva textförhandlingarna att ske. Jag kommer dock att fokusera på de saker jag nämnde, det vill säga Ukraina, som är vår prioritet.

Däremot kommer detta att vara en stor diskussion när utrikesministrarna träffas, och den diskussionen kommer sedan att ligga till grund för vad som står i slutsatserna till Europeiska rådet. Statsministern kommer tillbaka i nästa vecka för att samråda i detalj om saken, så regeringen återkommer självklart i detta.

När det gäller Linnéa Wickmans inlägg önskar jag att jag kunde säga något mer. Kommissionens beslut kom som sagt häromdagen, och man säger att reformsteg har skett i Bosnien och Hercegovina. Man menar att det är en nödvändig grad av efterlevnad gällande de kriterier som sattes upp. Man tittar även på Ukraina och Moldavien och ser att de också går åt rätt håll.

Det viktiga från oss som är utvidgningspositiva tycker jag är att vi ser att det nu har kommit ett utkast till ramverk för Ukraina och Moldavien. Jag tycker att det är ett viktigt besked från kommissionen. Regeringen behöver dock analysera detta, och det har vi inte gjort eftersom beslutet kom häromdagen. Men vi har samrått tidigare, och om kommissionen gör en bedömning kommer regeringen förmodligen att följa den. Än så länge är det dock lite för tidigt att säga något exakt, utan vi behöver återkomma när vi har hunnit analysera detta.

Jag tackar Rebecka Le Moine för medskicket. Gasen har ni pratat om med utrikesministern, och ekocid har vi talat om flera gånger. Jag tackar för det också. Men det var regelförenklingar vi skulle tala om!

Jag förstår frågan, och jag ska säga att utgångspunkten för regeringen är att det inte ska vara någon sänkning av miljö- eller klimatambitioner – och självklart inte heller när det gäller djurskyddet, vilket är ett annat spår. Det behöver dock inte vara så att regelförenklingar och sänkta ambitionsnivåer går hand i hand. Det är regeringens uppfattning i många frågor. Kraven ligger alltså självklart kvar, men de utgör ingen motsättning till arbetet med att minska regelbördan.

Anf. 57 MARKUS SELIN (S):

Herr ordförande! Jag tackar EU-ministern för svaret.

Med all respekt för initiativ är vi inne på det tredje året av Rysslands orättfärdiga våldseskalation mot Ukraina, och jag vänder mig tydligt mot hur man uttrycker sig. Det står: ”På sikt kommer en starkt försvarsindustri även att bidra till ett starkare stöd till Ukraina.” Det gäller detta ”på sikt”. Jag vet inte riktigt, men situationen i Ukraina är otroligt instabil – vi vet inte var detta kommer att sluta. Därför är det sådana uttryck jag är ute efter, för det kanske inte finns något ”på sikt”.

Jag går från ammunition till cyberfrågorna. Jag hade kanske väntat mig ett lite fylligare svar, herr ordförande. Cyber finns inte i underlaget, och är det någonting vi ska använda EU-projektet till är det bland annat cyberfrågorna. Vi skulle kunna prata om EU:s arbete för just cybersäkerhet och cyberterrorism, för det har vi organ för. Jag hade nog alltså väntat mig lite mer fyllighet kring detta. Har EU-ministern någonting mer att säga gällande cyberfrågorna?

Anf. 58 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Vi tycker uppenbarligen ganska olika i många frågor, jag och Markus Selin, och det är tråkigt. Jag ska säga en sak som jag även lyfte i kammaren i går, nämligen att det är en styrka för regeringen och Sverige när vi är samlade och kan tala med en röst och när jag känner att jag har hela EU-nämnden bakom mig i de viktiga frågor som rör stöttningen av Ukraina, vilket jag verkligen har känt.

Cyberfrågorna kommer att finnas med i slutsatserna; det finns i utkastet. Jag tar det som ett medskick från Markus Selin. Nu har Matilda

Ernkrans gått, men jag ska också träffa talmannen Roberta Metsola i dag och är säker på att en av de punkter vi kommer att prata om är cybersäkerhet. Det finns alltså all anledning att återkomma kring detta.

2023/24:29
15 mars

Anf. 59 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Jag tycker att det är nästan ovärdigt att antyda att regeringen inte har ett engagemang i Ukrainafrågan. Det vet vi som har suttit på de här mötena och alla som har följt debatten att regeringen har.

Vi är väldigt eniga i Sveriges riksdag om synen på kriget i Ukraina. Att tro att den svenska regeringen har makten att stoppa Putins invasion är naivt, och jag tycker faktiskt att detta är ovärdigt. Det är klart att det är en fruktansvärd situation, precis som alla krig, men vi i Sverige kommer inte att kunna stoppa kriget – faktiskt oavsett vilken regering vi har. Det krävs nämligen många krafter.

Vi vet att den svenska regeringen söker samsyn och gör sitt bästa i detta. Jag tycker alltså att det är ovärdigt. Jag tycker att vi ska ta politiska konflikter där de faktiskt finns i stället för att söka efter dem och krysta fram dem. Jag tycker att vi ska hålla en god ton här i nämnden.

Anf. 60 ANNA LASSES (C):

Även jag känner fullt förtroende för att regeringen gör så mycket den bara kan när det gäller Ukraina. Men sedan kan man alltid göra mer – så är det – och precis som Rebecka har varit inne på är det precis det som är vår uppgift som opposition, det vill säga att lyfta just de bitarna och säga: Detta vill vi också att ni ska göra!

Jag känner mig dock helt tillfreds med detta, och precis som jag sa till utrikesministern tidigare gällande situationen i Gaza tycker jag att regeringen äntligen har tagit stora kliv framåt. Möjligen kan jag tycka – vilket också har lyfts av andra – att detta borde ha gjorts långt tidigare, men jag tycker fortfarande att den ståndpunkt som Sverige nu står för gällande Gaza är betydligt bättre än den var tidigare. Det vill jag alltså också lyfta fram. Jag har därför egentligen inga invändningar mot regeringens förslag till ståndpunkt.

Jag kommer för övrigt också att behöva avvika om sisådär sju minuter.

Anf. 61 ORDFÖRANDEN:

Vi får se vem det blir som avviker först!

Vill statsrådet Roswall kommentera? Nej.

Då konstaterar jag att det finns likalydande avvikande ståndpunkter från Vänsterpartiet och Miljöpartiet vad gäller situationen i Gaza och Mellanöstern enligt vad som framfördes under den tidigare mötespunkten, där vi behandlade FAC. Vi har också ett samråd, så jag antar att det kommer att upprepas även där.

I övrigt kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Den europeiska planeringsterminen. Där har vi 4 a, Sammanfattande rapport om rådets bidrag till den europeiska planeringsterminen 2024, vilket är en diskussionspunkt. Vidare har vi 4 b, Uppdaterad färdplan för den europeiska planeringsterminen 2024, vilket är en informationspunkt. Slutligen har vi 4 c, Rekommendation om den ekonomiska politiken i euroområdet 2024, vilket också det är en infor-

mationspunkt.

Jag vet inte hur statsrådet vill lägga upp det, det vill säga om vi ska ta alla tre punkter samtidigt eller om vi ska dela upp det.

Anf. 62 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Herr ordförande! Jag tänkte ta alla tre punkter i ett svep.

Vid allmänna rådets möte kommer ordförandeskapet att presentera en rapport. Rapporten är en sammanfattande beskrivning av rådets behandling av de olika delarna av årets europeiska termin. Regeringen har samrått med nämnden inför var och en av dessa rådsbehandlingspunkter. Punkten är uppsatt för åsiktsutbyte, men ingen diskussion väntas på rådsmötet.

Ordförandeskapet ska även presentera en uppdaterad färdplan för terminen 2024. Det är alltså en informationspunkt, och ingen diskussion väntas.

Avslutningsvis ska allmänna rådet också formellt vidarebefordra rekommendationerna om den ekonomiska politiken i euroområdet till stats- och regeringscheferna, vilka väntas ge sitt politiska stöd. Ingen diskussion förväntas heller vid denna punkt då det är en informationspunkt.

Anf. 63 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar då att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning under punkt 4 a, och i övrigt tackar vi för informationen under punkterna 4 b och 4 c.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Europas framtid. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 64 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Under denna dagordningspunkt ska rådet åter diskutera EU:s framtid. Jag har varit här en gång tidigare, och jag kommer att bli lite långgrandig men inte lika långgrandig som förra gången.

Tanken var att kommissionen skulle presentera sitt meddelande om reformer och översyn av detta politikområde i ljuset av en framtida utvidgning. Det meddelandet har dock blivit försenat. Diskussionen vid rådsmötet kommer att fokusera på vilka politikområden som behöver reformeras för att framtidssäkras, på vikten av att det finns ett stöd från allmänheten för utvidgningen samt på vilken roll allmänna rådet ska spela i denna process i förhållande till Europeiska rådet.

Som jag tidigare har redogjort för här i nämnden är regeringen av uppfattningen att det kommer att behöva göras vissa anpassningar för att en utvidgad union ska kunna fungera effektivt. De diskussioner vi hittills har fört i kretsen har rört en rad teman.

Först och främst gäller det de institutionella frågorna: Är institutionerna och beslutsfattandet anpassade till en union med 35 medlemsstater? Här vill jag påminna om att regeringens utgångspunkt är att de anpassningar som behöver göras behöver göras inom ramen för befintliga fördrag.

Jag tänkte som sagt inte upprepa allt jag sa i november förra året, men jag vill även erinra om regeringens position gällande en övergång till beslutsfattande med kvalificerad majoritet. Regeringen är som ni vet öppen för att gå över till kvalificerad majoritet på några områden inom utrikes- och säkerhetspolitiken. Det gäller beslut om EU-positioner om

mänskliga rättigheter i internationella forum, beslut om sanktioner och beslut om civila insatser.

2023/24:29

15 mars

Därtill välkomnar regeringen ett förslag från Tyskland och Slovenien om att inom ramen för utvidgningsförhandlingarna kunna öppna förhandlingskluster med kvalificerad majoritet. Detta förslag presenterades på allmänna rådet i februari under övriga frågor, och jag lyfte det som en informationspunkt vid det senaste samrådet här i EU-nämnden.

Det andra temat som står i fokus för framtidsdiskussionen vid rådets möte nästa vecka rör vilka politikområden som påverkas av en utvidgning och hur de behöver anpassas och reformeras. Här är diskussionen ännu i sin linda, men med Ukraina som medlem kommer budgetintensiva områden som jordbruks- och sammanhållningspolitiken att påverkas; det förstår alla. Vi väntar oss att diskussionen kommer att intensifieras under och inför EU:s nästa långtidsbudget.

En framtida utvidgning blir i praktiken ett tillfälle att genomföra nödvändiga omprioriteringar. Hur detta ska gå till och vilka omprioriteringar som bör göras får vi tillfälle att diskutera under de kommande åren, när den nya kommissionen har kommit på plats.

Ordförandeskapet har vidare ställt en fråga om hur man kan säkerställa och upprätthålla allmänhetens stöd för utvidgning. Jag kan konstatera att stödet för en framtida utvidgning varierar mellan olika medlemsländer. Regeringens linje är dock tydlig: Vi ser betydande fördelar med en framtida utvidgning. Att sprida demokrati, stabilitet och respekt för rättsstatens principer ligger i vårt gemensamma intresse, och detta är något som vi även kommer att få anledning att tala om i den valkampanj som snart sätter igång.

Ordförande! Slutligen kommer vi vid rådsmötet på tisdag att även diskutera hur reformarbetet ska gå till och hur tidshorisonten ser ut. Behöver vi till exempel sätta något exakt datum för när vi ska vara klara? Europeiska rådet ska till sommaren anta en färdplan för de interna reformerna.

Från regeringens håll ser vi ingen fördel med att sätta ut ett exakt datum när unionens interna reformer ska vara genomförda. Det viktiga är att EU är redo att ta emot nya medlemmar när kandidatländerna är redo att bli medlemmar.

Under våren hoppas jag att allmänna rådet kommer att kunna identifiera de problem som kan uppstå i samband med en framtida utvidgning och att den färdplan som Europeiska rådet kan anta indikerar en väg framför för hur vi löser de problemen.

Vi kommer såklart att få anledning att återkomma till EU:s framtid många gånger i framtiden.

Anf. 65 JYTTE GUTELAND (S):

Ordförande! Jag tackar statsrådet för redogörelsen. Vi från Socialdemokraterna vill fråga hur regeringen och statsrådet resonerar om budgeten. Det finns en diskussion om budgeten med anledning av utvidgningen och så vidare. Det är viktigt att hålla en restriktiv budget och att se till att arbeta för en omfördelning framför en stor utbyggnad. Vi vill ställa den frågan.

Jag måste be om ursäkt. Jag ska delta i en interpellationsdebatt, och de tidigare debatterna har gått lite snabbare än väntat. Jag kommer att behöva gå innan jag hör hela svaret, men jag kommer att följa svaret.

Anf. 66 ORDFÖRANDEN:

Om två veckor kan man dessutom läsa det i protokollet.

Anf. 67 REBECKA LE MOINE (MP):

Tack, EU-ministern, för föredragningen! Jag undrar hur regeringen ser på kvalificerad majoritet vad gäller EU-utvidgningen.

Anf. 68 DANIEL RIAZAT (V):

Jag tänkte för att underlätta för alla parter inte ställa en fråga utan bara säga vad vi har för avvikande ståndpunkt. Det handlar just om kvalificerad majoritet.

Där anser Vänsterpartiet att även om det finns ett problem med ett antal länder som ibland blockerar viktiga frågor som vi alla kan hålla med om kan vi inte ändra på principerna om att ha enighet i olika frågor.

Därför vill jag anmäla en avvikande ståndpunkt. Vänsterpartiet vill helt enkelt inte öppna för att införa kvalificerad majoritet.

Anf. 69 MARTIN KINNUNEN (SD):

Ordförande! Från SD:s sida tillstyrker vi ståndpunkten från regeringen i allmänhet. Men vi har en avvikande ståndpunkt rörande röstringsförfarandet. SD har som principiell ståndpunkt att vi inte ska försvaga nationellt inflytande. Därför vill vi bibehålla enhällighet.

Anf. 70 ORDFÖRANDEN:

Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna tycker lika men ni formulerar det olika, så det är inte likalydande antar jag. Nej. Jag förstod nog det.

Anf. 71 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Jag tackar för frågorna. Jytte Guteland ställde en fråga. Budgeten är en viktig fråga som vi behöver diskutera och analysera och också såklart göra det tillsammans riksdagen. Vi analyserar vilka frågor som kommer att påverkas av en utvidgning, och frågan om budgeten är självklar.

Det är svårt att tala om framtiden. Men jag har svårt att se att vi kommer att gå ifrån någon sorts budgetrestriktiv hållning. Vi har tidigare under många år sagt att de behövs en modernisering och omfördelning av budgeten. Låt oss fortsätta att ha en diskussion om det och analysera. Som jag lyfte fram inledningsvis är det en av de frågor som vi verkligen behöver diskutera.

Jag vänder mig till Rebecka Le Moine. Det jag tog upp inledningsvis och som jag tog upp i februari är förslaget som Slovenien och Tyskland har om att man skulle kunna gå över till kvalificerad majoritet när det gäller att öppna olika kluster i medlemskapsförhandlingarna i själva processen. Det har vi ställt oss positiva till.

I övrigt handlar det om vad effektivare beslutsfattande kommer att behöva för diskussioner i framtiden. Det är en fråga där jag lyfter fram

Anf. 72 ORDFÖRANDEN:

Jag tänker formulera det på följande sätt. Jag noterar att det finns en avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet där man motsätter sig att det införs kvalificerade majoriteter. Jag noterar att det finns en avvikande ståndpunkt från Sverigedemokraterna där man värnar enhälligheten. Med det kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Övriga frågor. Det är en informationspunkt från a till c.

Anf. 73 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Jag har flera saker. Tyskland väntas understryka vikten av korrekta valgenomföranden i EU:s kandidatländer och uppmanar till en diskussion om hur EU kan stärka förutsättningarna för detta. Tyskland nämner särskilt hösten parlamentsval i Georgien som ett viktigt skäl till att diskutera frågan.

Regeringen stöder Tysklands initiativ och ser fram emot en sådan diskussion. Regeringen prioriterar frågan högt i den nya reformagendan för bistånd med särskild satsning på fria val. Vi uppmuntrar medlemsstaterna att skicka fler observatörer till valobservationsuppdrag som det OSSE:s kontor för mänskliga rättigheter planerar.

Det gäller också att överväga vilka verktyg som finns till hands när myndigheter i ett kandidatland är ovilliga att vidta nödvändiga åtgärder. Det är viktigt att tidigt och noga följa förberedelserna inför valet i Georgien liksom valet inför de kommande valen i övriga kandidatländer.

Polen har också begärt en övrig punkt på dagordningen. Vid allmänna rådets möte i februari presenterade Polen sin handlingsplan för återupprättandet av rättsstatsprincipen i Polen. Min polska kollega ska nu muntligen uppdatera rådet om genomförandet av handlingsplanen.

Utvecklingen i Polen och de politiska intentioner som regeringen gett uttryck för är glädjande. Regeringen stöder fullt ut den polska regeringens planer och beslutsamma agerande. Som jag tidigare har nämnt är det en inrikespolitiskt komplicerad situation, och vi bör visa respekt för de svårigheter som den innebär. I detta ligger dock förväntningar att den polska regeringens reformåtgärder ska ske med hänsyn till grundläggande värden som reformerna ska värna.

Den polska regeringen arbetar intensivt med att steg för steg lösa och identifiera rättsstatsproblem för att möjliggöra att artikel 7-förfarandet mot Polen avslutas. Parallellt med detta arbete pågår en diskussion mellan institutioner och medlemsstater om hur förfarandet ska ske och om det blir aktuellt hur man i så fall ska hantera detta.

Ordförande! Jag har ännu en känd punkt. Under det spanska ordförandeskapet i höstas presenterade Spanien som ni minns ett förslag om att katalanska, baskiska och galiciska ska bli officiella språk och arbetsspråk för EU:s institutioner.

En majoritet av medlemsstaterna, inklusive Sverige, är tveksamma och har upprepade gånger efterfrågat en ordentlig konsekvensanalys av vilka konsekvenser ett sådant förslag kan få. Förslaget har inte diskuterats i

rådsstrukturen sedan Belgien tog över som ordförande. Men nu har Spanien begärt att få ta upp frågan som en övrig punkt och kommer att presentera ett dokument med olika aspekter kopplade till förslaget.

Ordförande! Vi har en punkt till. Det är Österrike som kommer att presentera sitt initiativ om en tiopunktsplan för framtidens inre marknad. Regeringen anser på en övergripande nivå att Österrikes initiativ med detta papper är bra. Regeringen har arbetat med att och lyckats få upp konkurrenskraftsfrågorna och den inre marknaden på agendan. Vi välkomnar därför det växande engagemanget i de här frågorna.

Regeringen ser även att det finns samstämmighet mellan de prioriteringar som lyfts fram av Österrikes plan och svenska prioriteringar. Det handlar bland annat om att minska den administrativa bördan, stärka efterlevnaden av reglerna för den inre marknaden och säkerställa konkurrenskraftiga energipriser i den gröna omställningen, för att nämna några.

Liksom Österrike ser vi fram emot de rapporter om den inre marknadens framtid och konkurrenskraft som Enrico Letta och Mario Draghi förväntas presentera under våren och sommaren. De rapporterna kommer med all sannolikhet att vara tongivande för de fortsatta diskussionerna i rådet och för nästa kommission.

Slutligen, ordförande, anmälde Litauen sent i går kväll en övrig punkt på dagordningen. Den handlar om att öka sanktionerna mot Ryssland till fler sektorer och att säkerställa att nuvarande sanktioner inte kringgås.

Anf. 74 ORDFÖRANDEN:

Jag ska bara själv göra en notering. När frågan om Spanien kommer upp kan man kanske inte helt utesluta att något land även tar upp rättsstatens principer. Den spanska kongressen fattade i går ett beslut som av vissa uppfattas som ett rent icke-konstitutionellt beslut.

Vi har en diskussion i Europa om att politiken inte ska intervensera i domstolar och till exempel byta ut domare, som vi har sett i vissa länder. Men det gäller även att ett parlament inte ska överpröva domstolsbeslut. Man kan inte utesluta att det kommer att bli ett ökat sökljus på Spanien genom gårdagens kongressbeslut. Detta är inte en fråga utan ett konstaterande.

I övrigt konstaterar jag att det inte finns några fler övriga frågor att lyfta fram. Därmed tackar vi för informationen och tackar för dagens deltagande i EU-nämnden. Vi önskar en trevlig helg till statsrådet med medarbetare när den inträder.

§ 1 Utrikesfrågor.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 4 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	1
Anf. 5 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 6 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	1
Anf. 7 ORDFÖRANDEN.....	2
Anf. 8 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	2
Anf. 9 ORDFÖRANDEN.....	4
Anf. 10 MATILDA ERNKRANS (S).....	4
Anf. 11 REBECKA LE MOINE (MP).....	4
Anf. 12 ANNA LASSES (C).....	5
Anf. 13 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	6
Anf. 14 MATILDA ERNKRANS (S).....	7
Anf. 15 ORDFÖRANDEN.....	7
Anf. 16 REBECKA LE MOINE (MP).....	7
Anf. 17 ORDFÖRANDEN.....	8
Anf. 18 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	8
Anf. 19 ORDFÖRANDEN.....	9
Anf. 20 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	9
Anf. 21 ANNA LASSES (C).....	11
Anf. 22 DANIEL RIAZAT (V).....	12
Anf. 23 LINNÉA WICKMAN (S).....	13
Anf. 24 MATILDA ERNKRANS (S).....	13
Anf. 25 REBECKA LE MOINE (MP).....	14
Anf. 26 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	14
Anf. 27 ORDFÖRANDEN.....	16
Anf. 28 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	16
Anf. 29 DANIEL RIAZAT (V).....	16
Anf. 30 ORDFÖRANDEN.....	17
Anf. 31 MATILDA ERNKRANS (S).....	17
Anf. 32 REBECKA LE MOINE (MP).....	17
Anf. 33 ORDFÖRANDEN.....	17
Anf. 34 REBECKA LE MOINE (MP).....	17
Anf. 35 ANNA LASSES (C).....	17
Anf. 36 ORDFÖRANDEN.....	17
Anf. 37 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	17
Anf. 38 ORDFÖRANDEN.....	18
Anf. 39 MATILDA ERNKRANS (S).....	18
Anf. 40 ORDFÖRANDEN.....	18
Anf. 41 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	19
Anf. 42 ORDFÖRANDEN.....	19
Anf. 43 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	19
§ 2 Allmänna frågor.....	20
Anf. 44 ORDFÖRANDEN.....	20
Anf. 45 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	20
Anf. 46 ORDFÖRANDEN.....	20
Anf. 47 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	20

Anf. 48	ORDFÖRANDEN.....	21
Anf. 49	MARKUS SELIN (S).....	21
Anf. 50	DANIEL RIAZAT (V).....	22
Anf. 51	ORDFÖRANDEN.....	22
Anf. 52	DANIEL RIAZAT (V).....	22
Anf. 53	MATILDA ERNKRANS (S).....	22
Anf. 54	LINNÉA WICKMAN (S).....	23
Anf. 55	REBECKA LE MOINE (MP).....	23
Anf. 56	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	24
Anf. 57	MARKUS SELIN (S).....	25
Anf. 58	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	25
Anf. 59	REBECKA LE MOINE (MP).....	26
Anf. 60	ANNA LASSES (C).....	26
Anf. 61	ORDFÖRANDEN.....	26
Anf. 62	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	27
Anf. 63	ORDFÖRANDEN.....	27
Anf. 64	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	27
Anf. 65	JYTTE GUTELAND (S).....	28
Anf. 66	ORDFÖRANDEN.....	28
Anf. 67	REBECKA LE MOINE (MP).....	29
Anf. 68	DANIEL RIAZAT (V).....	29
Anf. 69	MARTIN KINNUNEN (SD).....	29
Anf. 70	ORDFÖRANDEN.....	29
Anf. 71	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	29
Anf. 72	ORDFÖRANDEN.....	29
Anf. 73	Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	30
Anf. 74	ORDFÖRANDEN.....	31